13 oktober 2018
bezoek ‘Dok Noord’

In 1839 richtte Charles Louis Carels in Gent een constructiewerkhuis op, waarin al vroeg kleine stoommachines en ook poldergemalen (o.m. voor levering aan Nederland) vervaardigd werden. Vanaf 1851 werd ook spoorwegmaterieel geconstrueerd, en in 1867 behaalde de firma met een manoeuvreerlocomotief een gouden eremetaal op de Wereldtentoonstelling van Parijs.
Intussen was de oorspronkelijke vestiging echter te klein geworden en in 1861-62 werd verhuisd naar ruimere terreinen aan Dok-Noord.
In 1880 bouwde de n.v. Carels de eerste compound-stoommachine in België.
In 1894 verwierf het als eerste ter wereld een licentie voor de bouw van dieselmotoren, korte tijd nadat deze door Rudolf Diesel gepatenteerd werd. Omstreeks 1910 stond Carels bekend voor zijn scheepsdiesels, die ook in licentie gebouwd werden door *Schneider & Cie* (Le Creusot, FR), *Vickers & C°* (Barrow, GB), *The Clyde Shipbuilding & Engineering C°* (Glasgow), en tal van andere. Uitvoer van diesels en andere machines geschiedde voor Wereldoorlog 1 o.m. naar Frankrijk, Duitsland, Nederland, Italië, Spanje, Rusland, Argentinië, Brazilië, Australië en de USA.

Aan het begin van de eerste wereldoorlog stonden in de fabriek twee grote scheepsmotoren van 1500 pk op stapel, besteld door de Britse Admiraliteit - die uiteraard nooit geleverd werden. De fabriek werd bezet omdat Carels weigerde om met de Duitsers mee te werken. De installaties van het bedrijf werden door de Duitse bezetter in beslag genomen en grotendeels naar Duitsland verscheept. Later werden ze opnieuw uitgerust met in beslag genomen machines uit andere bezette gebieden in België en Noord-Frankrijk, die volledig door Duitsers bediend werden o.m. voor de productie van militair materieel - om bij de terugtrekking van de bezetter opnieuw leeggehaald te worden.
Na de Wapenstilstand werd gelukkig een deel van de uitrusting teruggevonden in een Duits schip dat nog in de haven van Antwerpen lag.
Dit betekende echter een reorganisatie voor Carels n.v. die in 1920-21 fuseerde met de Société d’Electricité et de Mécanique (SEM) en omgevormd werd tot *‘Société d’Electricité et de Mécanique Procédés Thomson-Houston et Carels’*. Er werkten toen 1535 arbeiders en 250 administratieve medewerkers en kaders.
Er waren vijf afdelingen: dieselmotoren; stoommachines; herstelling van stoomlocomotieven; gieterij; en elektrische motoren en toestellen.
In 1934 kwam de fusie met de ook Gentse Anciens Ateliers Van De Kerckhove. Nadien werd alles opgeslorpt door ACEC, dat in 1986 de werkzaamheden in Gent stopzette. Na nog een paar overnames werd de site in 2005 volledig gesloten.

De werken voor de herbestemming startten in 2008-2012 en het shopping centrum opende vanaf 2016.

© Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie vzw, 2018 / samenstelling: Adriaan Linters

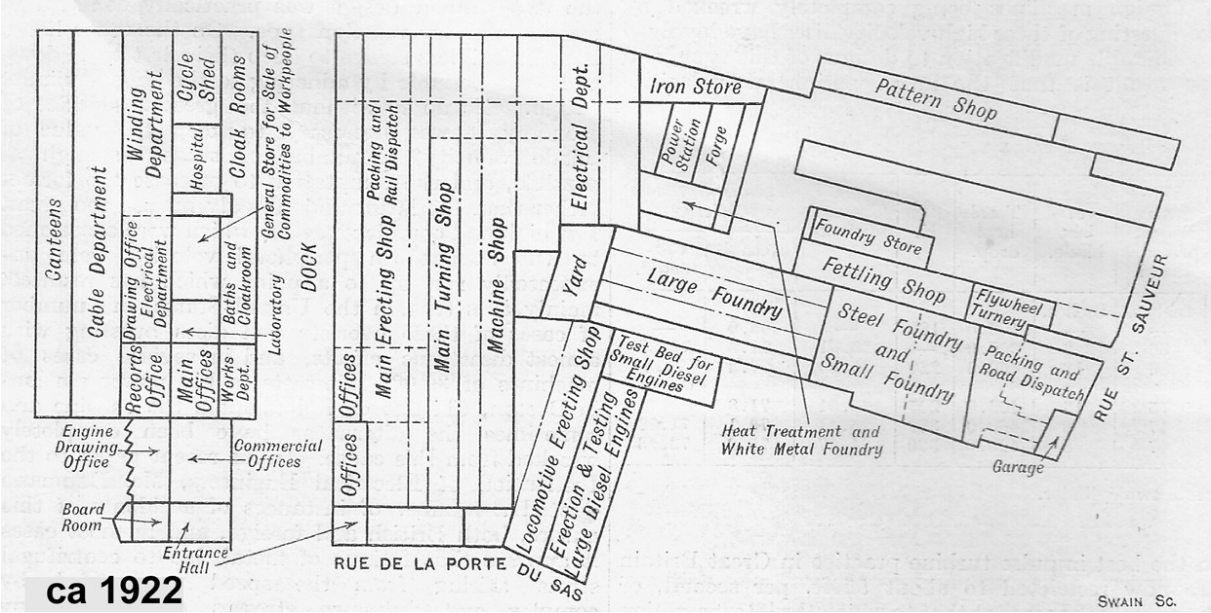
Canteens
Cable Department
Winding Department
Cycle Shed
Hospital
Cloak Rooms
General Store for Sale of Commodities to Workpeople
Drawing Office
Electrical Department
Baths and Cloakroom
Laboratory
DOCK
Records Office
Main Offices
Works Dept.
Engine Drawing Office
Commercial Offices
Board Room
Entrance Hall
Offices
Offices
Main Erecting Shop
Packing and Rail Dispatch
Main Turning Shop
Machine Shop
Electrical Dept.
Yard
Iron Store
Power Station
Forge
Pattern Shop
Foundry Store
Fettling Shop
Large Foundry
Steel Foundry and Small Foundry
Flywheel Turnery
Packing and Road Dispatch
Garage
Heat Treatment and White Metal Foundry
Test Bed for Small Diesel Engines
Locomotive Erecting Shop
Erection & Testing Large Diesel Engines
RUE DE LA PORTE DU SAS
RUE ST. SAUVEUR
SWAIN Sc.

ca 1922

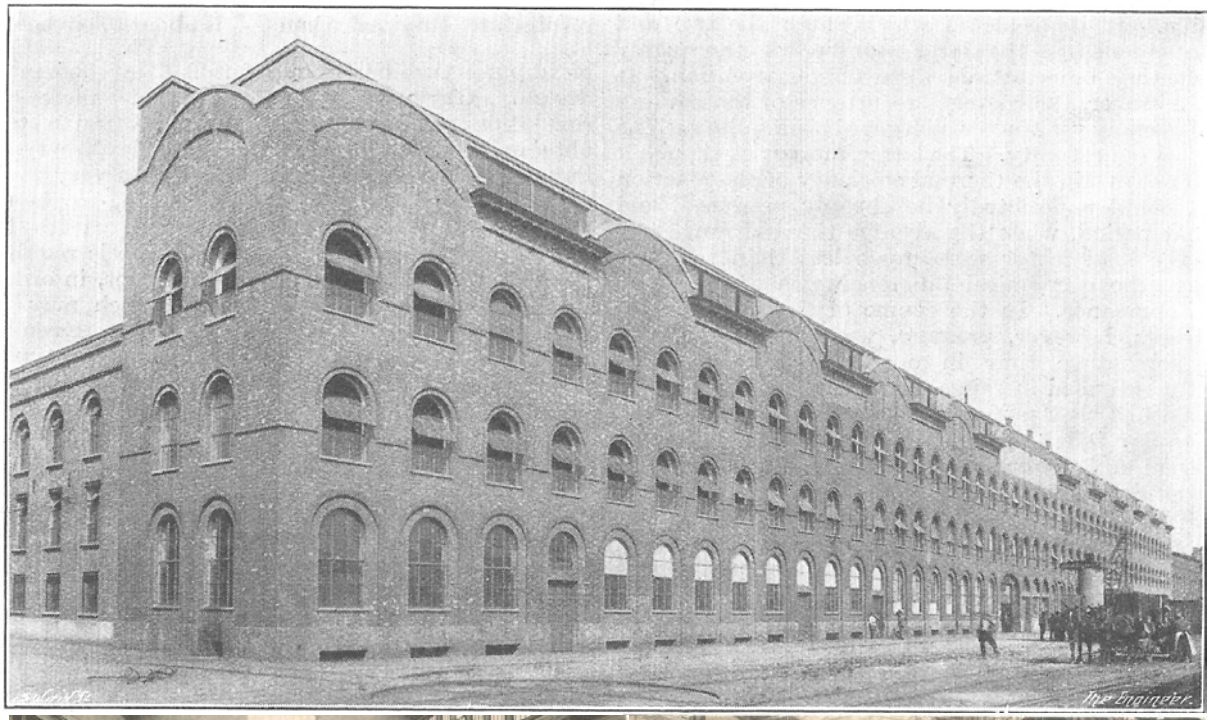

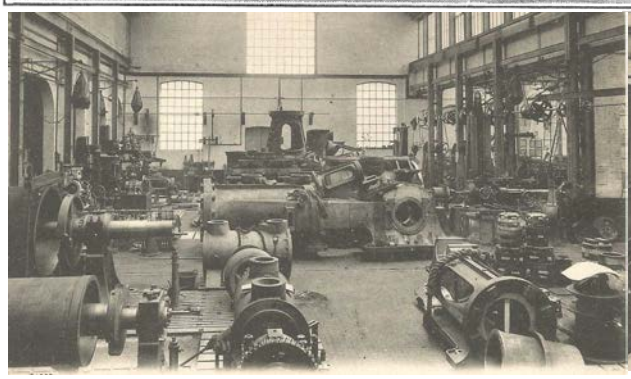

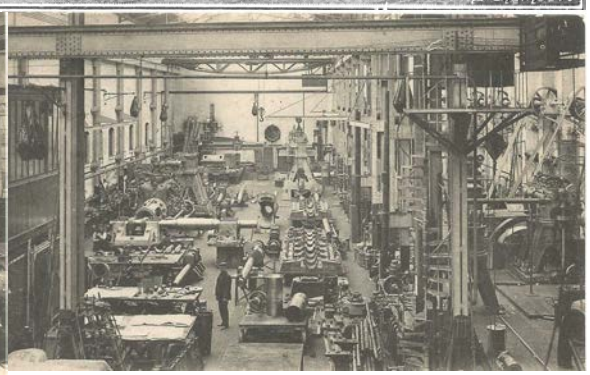

Werkplaats met draaibanken 1918 - na Wapenstilstand

Werkplaats met draaibanken 1922

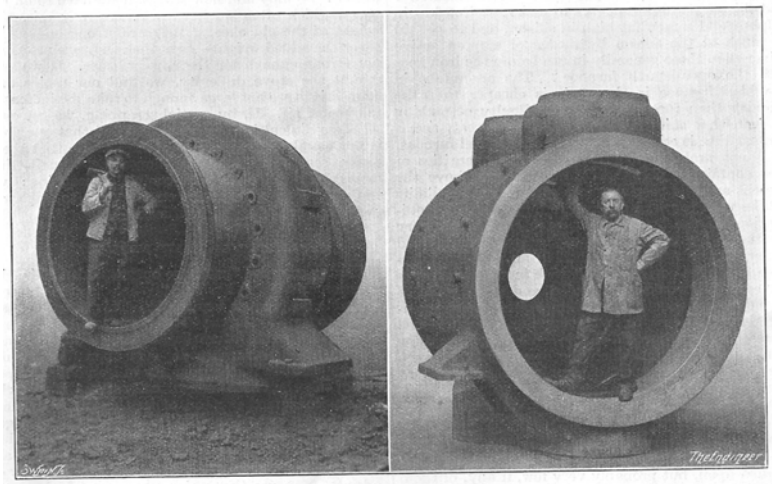

FIG. 4—4000-H.P. UNIFLOW ENGINE CYLINDER

FIG. 5—CYLINDER FOR CROSS COMPOUND ENGINE

gieterij

bobinage kleine motoren

Wat is de **Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie, Vlaanderen-Brussel vzw (VVIA)**

VVIA vzw werd in mei 1978 opgericht en is daarmee, na de Britse *Association for Industrial Archaeology*, de oudste landelijke organisatie in Europa die zich inzet voor studie, behoud en ontsluiting van industrieel en technisch erfgoed.
Op 13 december vieren we onze 40e verjaardag - op een originele en 'onverwachte' plek in Gent

VVIA is een **onafhankelijk platform** voor individuele belangstellenden en organisaties in Vlaanderen en Brussel.
VVIA werkt enkel met **vrijwilligers** en wordt niet gesubsidieerd.
VVIA beheert zelf geen sites (maar stimuleert wel lokale en thematische organisaties om zulks te doen) en legt geen collecties aan (om als platform niet in concurrentie te komen met bestaande musea en particuliere collecties).

Onze activiteiten :
Jaarlijks organiseert de VVIA een vormingscursus voor vrijwilligers *Inleiding tot de Industriële Archeologie* (op zaterdagen, telkens in een andere provincie), evenals een aantal informatieavonden, lezingen en workshops.
Daarnaast zijn er allerhande geleide bezoeken, zowel in Vlaanderen als daarbuiten. In de loop van 2018 trok VVIA in Vlaanderen de kar van het industrieel erfgoed in het kader van het *Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed* - met als resultaat dat de door vrijwilligere en verenigingen in Vlaanderen georganiseerde activiteiten zowel kwantitatief als kwalitatief met kop en schouders boven die van andere landen en regio's uitsteken.
In 2015 stelde VVIA met eigen middelen een reizende tentoonstelling *Beschermd Industrieel Erfgoed in Vlaanderen 1975-2015* samen. Deze werd sedertdien niet alleen in verschillende steden inVaanderen voorgesteld, maar ook op de ex-Lenin-scheepswerf in Gdansk en in het stedelijk museum MUHBA in Barcelona. Ze is nog steeds beschikbaar voor belangstellende organisatoren.
Dit zijn maar enkele voorbeelden van de *kracht van vrijwilligers* - meer informatie vindi U op onze website www.industrieelerfgoed.be .

Internationaal :
VVIA is van oordeel dat het Vlaams industrieel erfgoed zich meer en beter moet profileren in het buitenland.
Daarom onderhouden we nauwe banden met gelijkaardige organisaties in andere landen, vooral Nederland, Noord-Frankrijk, Spanje en Groot-Brittannië. Met Nederland wordt samen het Vlaams-Nederlandse tijdschrift *'Erfgoed van Industrie en Techniek'* gepubliceerd en wordt een jaarlijkse *'Vlaams-Nederlandse Ontmoetingsdag voor Industriële Archeologie'* georganiseerd. De samenwerking met Noord-Frankrijk lag o.m. aan de basis van de acties voor het behoud en herwaardering van fabrieksschoorstenen *'Belforten van de Arbeid - Beffrois du Travail'*.
Sedert 1989 is VVIA verbroederd met de Catalaanse *'Associació del Museu de la Ciéncia i de la Técnica i d'Arqueologia Industrial de Catalunya'*, en lagen we samen met AMCTAIC aan de basis van de oprichting van de *'European Federation of Associations of Industrial and Technical Heritage'* (EFAITH, thans met secretariaat in Vlaanderen).

Voor meer informatie:
bezoek onze website www.industrieelerfgoed.be

JA

IK WIL DE VLAAMSE VERENIGING VOOR INDUSTRIËLE ARCHEOLOGIE STEUNEN

☐ **Ik word lid-abonnee van de VVIA**

Indien ik lid 2019 wordt vóór het einde van 2018 dan krijg ik als geschenk ***gratis*** een oud nummer van het tijdschrift *Erfgoed van Industrie en Techniek*

Tot einde 2019 betaal ik slechts

- ❏ min. 40 euro als individueel steunend lid
- ❏ min. 35 euro indien ik werkloos, student of gepensioneerd ben
- ❏ min. 80 euro voor bedrijven, openbare diensten, bibliotheken
- ❏ min. 80 euro voor leden in het buitenland (wegens hoge kosten verzending tijdschrift)
- ❏ min. 250 EURO als beschermend lid

Ik stort dit bedrag heden op bankrekening
IBAN : BE41 5230 4462 3210
BIC : TRIOBEBB
VVIA is als vereniging niet BTW-plichtig en levert daardoor geen BTW-facturen.
Facturaties gebeuren slechts op speciale aanvraag en enkel voor bedragen boven 200 euro

☐ **Ik wil de VVIA op een andere wijze steunen -** ***gelieve mij te contacteren***

Naam Voornaam

Beroep

Straat nr. bus

Postnummer Gemeente

Telefoon

e-mail

Datum Handtekening

Formulier af te geven aan één van onze vertegenwoordigers tijdens dit evenement,
of terug te zenden aan :
VVIA vzw, Noeveren 67, 2850 Boom